

УДК 321.011:[329.275+327.35]

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.39.13>

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ УНІОНІЗМУ ТА ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ

Наталя Горло

Запорізький національний університет,

кафедри політології

вул. Жуковського, 66, 69000, м. Запоріжжя, Україна

У статті досліджується вплив уніонізму на державний суверенітет. Уніонізм розглядається як одна із провідних тенденцій сучасного світу, що глобалізується. Уніонізм тлумачиться як прагнення до об'єднання суверенних держав чи народів. Зазначено, що вплив уніонізму на державний суверенітет залежить від мети, яку переслідують суб'єкти об'єднання, та практичного контексту його реалізації. Проаналізовано уніонізм, який не несе загрозу державному суверенітету («захисний уніонізм», «уніонізм суверенних акторів»), і той, який загрожує втратою суверенітету («іредентистський уніонізм»).

Специфіку «захисного уніонізму» демонструють приклади британського та іспанського уніонізму, мета якого полягає у збереженні єдності держави, запобіганні сепаратистським рухам і формуванні політичної нації. Зазначено, що Великобританія та Іспанія є унітарними децентралізованими державами, регіони яких наділені більш широкими повноваженнями. «Уніонізм суверенних акторів», який проявляється у формуванні союзу суверенних держав задля досягнення політичних чи економічних цілей, не означає передачу державою суверенітету, а полягає в делегуванні певних суверенних прав для досягнення спільної мети. Зазначено, що утворення таких союзів можливе на основі панідей, які передбачають об'єднання народів за географічною ознакою.

Акцентовано увагу на «іредентистському уніонізмі», метою якого є об'єднання в одному політичному організмі груп розділеного народу. Найчастіше іредентизм реалізується завдяки спільним зусиллям материнської держави та споріднених їй етнічних груп. Цей вид уніонізму загрожує втратою частини території суверенної держави, в якій група розділеного народу є меншиною. Акцентовано увагу на трансформації іредентизму в залежності від змін систем міжнародних відносин. Охарактеризовано румунсько-молдавський уніонізм, спрямований на об'єднання двох держав, як декларується, на підставах етнічної, мовної, культурної спорідненості. Визначено особливості та труднощі в реалізації «курдського стилю» іредентизму як об'єднання частин розділеного народу, жодна з яких не створила власного державного утворення.

Ключові слова: уніонізм, глобалізація, інтеграція, державний суверенітет, іредентизм.

Інтеграційні та глобалізаційні процеси значно змінили сучасний світ. Глобалізація послаблює традиційну роль держави як єдиного учасника світової політики. Регіональні влади прагнуть цим скористатися і наполегливо добиваються розширення повноважень регіону аж до отримання права брати участь у міжнародних відносинах. Поряд із тенденцією до утворення інтеграційних міждержавних об'єднань різного рівня активізувалися локальні регіональні рухи, які подеколи мають сепаратистський характер; діалектична єдність цих процесів відображена в понятті «глокалізація». Інтеграція та локалізація позначилися на стані ідентичностей, які перебувають у стані кризи і навіть конфліктують між собою. Зокрема, посилилася роль регіональної та етнічної ідентичностей за одночасної кризової трансформації національної ідентичності. Варто наголосити на тому, що обидва процеси створюють певні загрози для державного суверенітету. Наприклад, на регіональному рівні локалізація проявляється як посилення регіоналізму, який у своєму крайньому прояві – сепаратизмі – загрожує втратою частини території держави. Інтеграційні прагнення

викликають не менші загрози. Щоб побачити деструктивний потенціал уніоністських рухів, доцільно навести приклад Румунії та Молдови, в яких наявні досить потужні уніоністські прагнення щодо об'єднання двох держав, як заявляється, на підставах етнічної, мовної, культурної спорідненості. Тож вивчення уніонізму в його взаємодії з державним суверенітетом є вкрай важливим науковим завданням.

Проблематиці об'єднаних та відцентрових рухів (уніонізму, паннаціоналізму, сепаратизму, сецесіонізму, іредентизму) присвячено великий масив літератури, проте практично відсутні праці узагальнюючого характеру. Пріоритетна увага надається рухам, які мають етнічну складову частину. Питання етнооб'єднаних та етнороз'єднаних рухів досліджували зарубіжні науковці Т. Аброзіо, Дж. Гоксек, Д. Горані, Д. Горовіц, Д. Ландау, М. Сайдеман, Н. Чейзен, Д. Ягсиоглу, а також вітчизняні вчені В. Дівак, І. Кресіна, Ю. Мацієвський, І. Рафальський, Є. Рябінін та ін. У процесі розвитку міжнародних відносин і посилення інтеграційних тенденцій суверенітет держави обмежується, «розмивається», адже частина функцій держави переходить до наднаціональних інтеграційних об'єднань. Це спричинило нову хвилю інтересу до дослідження трансформації державного суверенітету в період глобалізації, серед українських дослідників зазначене питання вивчають О. Джураєва, В. Горбатенко, І. Кресіна, Л. Рябовол, Є. Стрельцов та ін.

Метою статті є дослідження уніонізму як однієї з провідних тенденцій у добу глобалізації та вивчення впливу різних форм уніонізму на державний суверенітет.

Глобалізація проявляється в багатьох аспектах, у тому числі у вигляді уніонізму. У науковій літературі уніонізм розглядається як прагнення до об'єднання, злиття [1, с. 556] і таким чином протиставляється сепаратизму. Іншими словами, інтеграція протиставляється дезінтеграції. Суб'єктами інтеграційних процесів виступають суверенні держави, тож постає питання впливу інтеграційних тенденцій на державний суверенітет. Л. Рябовол вважає, що в контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів подальший розвиток держав не може не супроводжуватися зростанням ролі зовнішніх чинників – політичного, соціально-економічного, культурного, під впливом яких вони будуть усе глибше інтегруватися в єдиний світовий простір, який функціонує за єдиними правовими умовами. При цьому можливості конкретної держави щодо її регуляторної політики будуть звужуватися, не виключено, що вона буде змушена поступатися частиною суверенних прав у зв'язку з необхідністю враховувати волю наддержавних, наднаціональних утворень/об'єднань, членом яких вона є або прагне стати [2, с. 165]. Водночас суверенітет держави підлягає додатковим випробуванням у випадку активізації дезінтеграційних прагнень із боку етнічних чи регіональних спільнот.

У сучасному світі інтеграція політичних акторів може базуватися на різних підставах, проте вважаємо, що більші загрози для державного суверенітету несе уніонізм, заснований на етнічному чиннику. Етнічний уніонізм розуміється як прагнення до об'єднання в одній державі розрізнених етнічних анклавів. С. Рібаков визначає етнічний уніонізм як рух за об'єднання в одній державі народу, який або не має «власної» держави і розділений чужими кордонами, або який вже має власну «національну державу», але не повністю нею об'єднаний [3, с. 8].

На нашу думку, поняття «уніонізм» має досить нейтральний характер, більш важливим є те, в якому практичному контексті реалізується уніонізм та яку мету він переслідує. Власне, уніоністськими можна назвати будь-які інтеграційні прагнення, що призводять до появи нового організаційно-політичного утворення, всі члени якого переслідують спільну мету, проте не всі прояви уніонізму несуть загрозу державному суверенітету. Аналіз різних випадків уніонізму дозволяє виокремити такі варіанти уніоністських рухів: ті, які не

несуть загрозу державному суверенітету, та ті, які загрожують втратою суверенітету. Учасниками уніонізму можуть виступати національні держави, а також етнічні чи регіональні спільноти.

Уніонізм, спрямований на збереження державного суверенітету, доцільно називати «захисним уніонізмом». Його метою є інтеграція населення в єдину політичну націю і збереження територіальної цілісності держави. Відповідно, суб'єктом реалізації «захисного уніонізму» виступає національна держава. Наприклад, метою британського уніонізму є підтримка єдності країни як єдиної суверенної держави. Уніонізм спирається на уявлення про британців як націю, яка об'єднує чотири народи – англійців, шотландців, валлійців та ірландців. Ідея британського уніонізму більш активно підтримується населенням Англії та Уельсу, натомість Шотландія та Північна Ірландія проявляють сепаратистські вимоги і прагнуть до незалежності, а в Північній Ірландії до того ж набуває популярності ірландистська ідея об'єднання з Ірландією.

Потужні сепаратистські настрої сформувалися в Шотландії. 18 вересня 2014 р. у Шотландії відбувся плебісцит, на який винесли питання «Чи повинна Шотландія бути незалежною країною?». Проти незалежності висловилися 55,3% населення, за незалежність – 44,7%. Явка склала 84,59% [4]. Прихильників відокремлення виявилось досить багато, тож прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон пообіцяв Шотландії та іншим регіонам Великобританії розширення повноважень. Кілька років потому проблема самовизначення не зникла з порядку денного. У 2021 році на регіональних виборах у Шотландії перемогла Шотландська національна партія, лідер якої Нікола Стерджен відкрито виступає за вихід з Об'єднаного Королівства.

Роль «захисного уніонізму» особливо посилилася у 2016 році, коли країна розділилася на прихильників та противників виходу з Євросоюзу, що знову продемонструвало різну політичну позицію в регіонах держави. Прихильники збереження членства Великобританії в Європейському Союзі зосередилися на півночі країни, адже жителі Шотландії та Північної Ірландії виступили проти виходу зі співтовариства. Всі виборчі округи в Шотландії проголосували за збереження членства в ЄС. Так, в Единбурзі проти Brexit виступили 74,4%, у Глазго – 66,6%, в Абердині – 61,1%. У цілому членство в ЄС підтримали 1,66 млн осіб, проти – 1,01 млн осіб. Прем'єр-міністр Шотландії Н. Стерджен заявила, що в майбутньому регіон захоче стати частиною Європейського Союзу. У Північній Ірландії результати дещо відрізнялися, і, хоча більшість населення висловилося за вихід з Євросоюзу, регіон розділився на дві частини. Південна частина, що межує з Ірландською Республікою, проголосувала за збереження членства в ЄС, а північна, де уніоністи мають більш сильні позиції, виступила за Brexit. На підставі цього голосування керівництво партії «Шин фейн» заявило, що Brexit означатиме те, що Лондон віднині не зможе представляти інтереси північних ірландців, тож регіон буде вимагати об'єднання з Ірландією [5], таким чином наголосивши на ірландистській стратегії своєї діяльності.

Іспанський уніонізм переслідує таку саму мету – збереження єдності країни, адже в регіонах держави виникають сепаратистські настрої. 9 листопада 2014 р. у Каталонії відбулося опитування громадської думки щодо незалежності регіону. Це не був традиційний референдум, адже право висловити свою думку мали всі громадяни старше 16-ти років, у тому числі й громадяни інших держав, які проживали в Каталонії. Трохи більше 80% з тих, хто проголосували (а це було майже 2,5 млн осіб), підтримали ідею незалежності. Виникають сумніви в однозначній підтримці ідеї незалежності з огляду на те, що взагалі право голосу в даному регіоні мають близько 5,4 млн осіб [6]. Тож іспанський уніонізм, реалізований центральною владою, спрямований на боротьбу із сепаратизмом. Він

розглядається баскськими та каталонськими націоналістичними партіями як політична ідеологія, що заперечує право на самовизначення за окремими народами Іспанії, але іноді тлумачиться як простий захист Іспанії як нації [7]. Будь-які прояви сепаратизму вимагають негайного реагування на них, адже вони можуть виступити каталізаторами сепаратистських тенденцій в інших регіонах країни, Європи, а то й світу загалом. Саме тому влади національних держав часто вдаються до силових методів придушення сепаратизму.

Приклади Великобританії та Іспанії демонструють поширення уніоністської ідеї саме в унітарних децентралізованих державах, регіони яких мають більший ступінь повноважень у порівнянні з регіонами унітарних централізованих держав. У Великобританії реалізована асиметрична деволуція як спосіб поділу компетенцій і повноважень між центральною владою та владою в крупних адміністративно-територіальних одиницях. Іспанія ж є унітарною регіоналізованою державою – «країною автономій» з розширеними повноваженнями регіональних влад.

Отже, об'єктивна потреба в «захисному уніонізмі», який реалізують суверенні держави, пояснюється цілями збереження єдності держави, запобігання сепаратистським рухам і формування політичної нації.

Особливим варіантом уніонізму виступає добровільне об'єднання кількох суверенних держав у нове політичне утворення, що доцільно назвати «уніонізмом суверенних акторів». Такий об'єднувчий рух може проявлятися в багатьох формах. Наприклад, формування союзу суверенних держав з метою досягнення політичних, економічних цілей, прикладом чого може слугувати Європейський Союз. Утворення таких об'єднань можливе на основі панідей, які передбачають об'єднання народів скоріше за географічною, аніж національною ознакою. Доцільно згадати паневропеїзм, панамериканізм, панафриканізм. На думку У. Кузенко, вступаючи до міжнародних чи міждержавних об'єднань, держава не передає їм суверенітет, тільки делегує відповідні суверенні права для досягнення спільних економічних, екологічних та інших цілей, тобто передає право на здійснення відповідних функцій [8, с. 17]. Особливістю даного виду уніонізму є добровільний характер об'єднання задля досягнення поставлених цілей. У цьому випадку не відбувається втрата суверенітету, національні актори визнаються повноправними суб'єктами інтеграційних відносин.

Про загрозу втрати суверенітету європейських держав заговорили у зв'язку з виникненням радикальної інтерпретації концепції «Європи регіонів», яка була популярною в 1950–60-х роках. Тоді євроінтеграційні прагнення, які набирали обертів, викликали побоювання щодо зменшення ролі регіонів, втрати регіональної самобутності, тож пропонувалося бачення нової Європи у вигляді існування Євросоюзу і регіонів, без національних держав. Утім, ця концепція була нежиттєздатною і не могла бути реалізованою, адже утворення національних держав у XIX – XX століттях відбувалося як складний і тривалий у часі процес, тож уявити їх відмирання було просто неможливо. На даному етапі концепція «Європи регіонів» реалізується у двох вимірах – горизонтальному, що передбачає інтенсифікацію міжрегіонального співробітництва, та вертикальному, який полягає у зростанні впливу регіональних влад на процес прийняття рішень у національних державах та інституціях Євросоюзу.

Значна частина уніоністських проектів пов'язана з об'єднувчими прагненнями розділених народів. Саме цей вид уніонізму загрожує державному суверенітету. Р. Бараш характеризує розділений народ як етнічну групу, територія компактного проживання якої розділена адміністративними або державними кордонами. При цьому представники розділеної етнонаціональної групи усвідомлюють себе єдиною спільнотою та прагнуть до об'єднання свого етнічного простору в єдине адміністративне утворення, що самоуправляється

[9, с. 43]. Існування розділених народів є об'єктивним історичним явищем, що зумовлено процесами розселення та міграції, зміною державних кордонів унаслідок укладення міждержавних договорів. Більшість держав сучасного світу за складом населення є поліетнічними, задоволення прав етнічних груп цілком можливе в рамках проведення ефективної політики. Принципи та форми захисту прав національних меншин закріплені в Рекомендаціях Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про захист прав національних меншин» (1995 р.), Лундських рекомендаціях про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті (вересень 1999 р.), Больцанських рекомендаціях ОБСЄ про національні меншини в міждержавних відносинах (2008 р.), Люблянських рекомендаціях по інтеграції різноманітних суспільств (листопад 2012 р.). На положення цих нормативно-правових документів повинні спиратися материнські держави, які можуть здійснювати підтримку споріднених їм етнічних груп, що перебувають у складі інших держав, але виключно в межах міжнародного законодавства.

Прагнення подолати розділеність народу призводить до виникнення іредентизму, який доцільно тлумачити як етнополітичний процес, який представляє собою сукупність стратегій і дій іредентистської держави й іреденти – національної меншини у складі поліетнічної держави, яка прагне увійти до складу сусідньої держави на основі етнічної і/чи культурної спорідненості. Іредентизм передбачає не тільки об'єднання населення, але й території його проживання, адже якби територіальний чинник був несуттєвим, проблема розділеності цілком вирішувалася би шляхом міграції. Ініціатори іредентизму часто апелюють до великодержавницької ідеї і прагнуть відтворити кордони держави, які вона мала в період її найбільшої могутності.

Цей різновид іредентизму може мати різний характер залежно від пануючої системи міжнародних відносин. У XIX – на початку XX століть, у період панування Віденської системи, іредентизм мав об'єднавчий характер, адже його реалізація відповідала принципу «одна нація – одна держава». За часів Версальсько-Вашингтонської системи іредентизм починає набувати експансіоністських рис, що пояснюється наявністю численних територіальних претензій між новоутвореними державами. У другій половині XX ст. (Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин) була розроблена система міжнародно-правових актів, яка закріпила базові засади міжнародних відносин. Натомість у XXI столітті відродився експансіоністський іредентизм, що можна пояснити розбалансуванням системи міжнародних відносин. Реалізацію іредентистського проекту бачимо в діях Російської Федерації, яка, порушивши норми міжнародного права про територіальну цілісність держав та невтручання у справи суверенних держав, у 2014 році анексувала український Крим.

Сьогодні найбільш яскравим прикладом уніонізму іредентистського характеру є румунсько-молдавський уніонізм. В основі ідеї «унірі» лежить уявлення про те, що єдиний румунський народ розділений на дві держави, отже, необхідно його «возз'єднати» в одному політичному організмі. ЗМІ та уніоністські громадські організації й політичні партії активно пропагують ідею «Великої Румунії». Свого часу президент Траян Бесеску неодноразово проголошував, що за Прутом проживає 4,5 мільйонів румунів, яким необхідно повернути громадянство [10]. Але й вище державне керівництво Молдови підтримує уніонізм, просуваючи уніоністські ідеї в систему освіти: у школах вивчається курс «історія румун», а з початку 1990-х років рідна мова в школах і вищих навчальних закладах вивчається тільки як румунська мова, навіть незважаючи на те, що в Конституції Молдови закріплено поняття «молдавська мова». У самій Молдові населення розділилося на прихильників та противників «унірі». Оцінюючи ситуацію в цілому, відзначимо, що реалізація уніоністського румунсько-молдавського проекту в найближчій перспективі все ж таки

малоочевидна, оскільки частка уніоністів поступається кількості прихильників незалежності. Але потенційні загрози для державного суверенітету Молдови все ж існують.

Об'єднання етнічних груп, які не сформували власних держав і перебувають у складі інших державних утворень, С. Сайдман і В. Аурес запропонували назвати «курдським стилем» іредентизму, виходячи з того, що найбільш очевидним прикладом такого процесу є курди [11, с. 1127]. Точна кількість курдів невідома, за різними оцінками, їх налічується від 20-ти до 40-ка мільйонів, тому що жодна із чотирьох країн, де проживають курди, а це Ірак, Іран, Сирія, Туреччина, не проводила їх перепис.

Безумовно, ситуація з курдами дійсно відповідає критеріям реалізації права на самовизначення, закріпленим у міжнародно-правових документах. Але навіть в умовах переслідувань, депортацій, тиску асиміляційної політики національна свідомість курдів є досить розвиненою. Державотворчі прагнення курдів в Ірані, Туреччині, Сирії тривалий час є безуспішними, певним чином політичні права курдів реалізовані в Іраку у вигляді Курдської автономії. Іракський Курдистан нині є доволі стійкою квазідержавою, яка має власну армію. Сирійські курди також мають власну систему управління і досить боєздатну армію.

Існує декілька проектів розвитку курдського народу, одним з яких є утворення держави Курдистан. Безумовно, утворення Курдистану в нинішніх умовах є скоріше утопією, аніж реальністю. Існує декілька пояснень щодо труднощів у реалізації «курдського стилю» іредентизму. По-перше, самі курди досить роз'єднані, оскільки не мали досвіду централізованого управління. Курдистан ніколи не існував як національна держава, але в часи середньовіччя були створені курдські князівства. До того ж сама ідея Курдистану не має єдиного оформлення. Суб'єктами іредентизму за відсутності власного державного утворення є політичні партії, які не діють злагоджено. В іракському Курдистані існують Демократична партія Курдистану (ДПК) колишнього глави місцевого уряду Масуда Барзані та Патріотичний союз Курдистану, в Туреччині діє Робітнича партія Курдистану (ПК). ДПК та РПК є основними суперниками за лідерство в курдському націоналістичному русі [12]. По-друге, поява незалежного Курдистану загрожуватиме Ірану, Іраку, Сирії й Туреччині, тож вони всіляко перешкоджають курдському національно-визвольному рухові. По-третє, ідея утворення Курдистану не підтримується світовими лідерами, які мають власні геополітичні інтереси в регіоні, тоді як така підтримка була би вкрай важливою, адже у випадку «курдського стилю» іредентизму відсутня сподівана держава, яка володіє необхідними ресурсами.

Але в 1960-х рр. з'явилася інша тенденція, за якою кожна із чотирьох частин Курдистану повинна добиватися для себе автономії, щоб надалі сформувати щось на зразок Бенілюксу. 25 вересня 2017 р. в іракській провінції Курдистан відбувся референдум, де понад 90% курдів висловилися за незалежність своєї провінції. Влада Іраку визнала референдум нелегітимним, до нього негативно поставилися влади Туреччини, Ірану і Сирії, вбачаючи в цьому загрозовий прецедент, а США, Британія й ООН висловили занепокоєння голосуванням, заявивши, що воно може дестабілізувати й без того неспокійну ситуацію в регіоні [13]. На нашу думку, цей приклад може надихнути інші групи розділеного народу до більш активного виборювання своїх прав.

Таким чином, реалізація іредентистського проекту безпосередньо загрожує державному суверенітету. Іредентизм виходить на рівень міждержавної взаємодії, проте в міжнародному праві поняття «іредентизм» не закріплено. Реалізацію експансіоністського іредентизму з боку європейських держав стримує членство в ЄС та НАТО. У випадку анексування Криму Російською Федерацією відбулося пряме порушення державного суверенітету України. Очевидно, щоб випадок анексування Криму не став загрозовим прецедентом,

світової спільноті необхідно ввести поняття «іредентизм» у правове поле і виробити більш чіткі й жорсткі механізми протидії іредентистській політиці.

Отже, уніонізм – це рух, спрямований на об'єднання держав, народів або груп розділеного народу в єдиному політичному організмі. Він може мати різний вплив на державний суверенітет залежно від того, які політичні актори є суб'єктами уніонізму та яку мету вони переслідують: захисний уніонізм з боку держави чи об'єднання суверенних держав у політичний чи економічний союз не несуть загроз, натомість найбільші ризики для державного суверенітету формує уніонізм іредентистського спрямування. Окреслена проблема має перспективи подальших досліджень, зокрема пов'язаних з вивченням інших форм уніонізму суверенних акторів, серед яких уніонізм розділених націй та уніонізм, пов'язаний з реалізацією панідей.

Список використаної літератури

1. Бибик С.П., Сютя Г.М. Уніонізм. *Словник інішомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання*; за ред. С.Я. Єрмоленко. Харків : Прапор, 2012. С. 556.
2. Рябовол Л.Т. Державний суверенітет: наукові підходи до визначення поняття і ступеня обмежень в умовах глобалізації. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2019. Випуск 3 (43). С. 261–266.
3. Рыбаков С.Е. Анатомия этнической деструктивности. II. Этнический радикализм. *Вестник Московского университета. Серия 18 : «Социология и политология»*. 2001. № 4. С. 3–39.
4. Шотландія залишається у складі Великобританії: 55% проголосували проти незалежності. URL: <http://www.unian.ua/world/986894-shotlandiya-zalishaetsya-u-skladi-velikobritaniji-55-progolosuvali-proti-nezaleznosti.html> (дата звернення: 06.05.2021)
5. Шотландия и Северная Ирландия проголосовали против Brexit. РБК. 24 июня 2016. URL: <http://rbc.ru/rbcfreenews/576cb6f19a7947cdf26f9922> (дата звернення: 25.11.2021).
6. Куринский А. «Референдум» в Каталонии: миф о распаде Испании. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/experts/2014/11/10/7027619/> (дата звернення: 28.11.2021).
7. El PNV defiende el derecho de autodeterminación frente al proyecto del unionismo de crear una España uniforme". España europa press. URL: <https://www.europapress.es/nacional/noticia-pnv-defiende-derecho-autodeterminacion-frente-proyecto-unionismo-crear-espana-uniforme-20090411124321.html> (дата звернення: 28.11.2021).
8. Кузенько У.І. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації: загально-теоретичний аспект. *Право і суспільство*. 2016. № 6. Ч. 2. С. 14–19.
9. Бараш Р. Явление разделённых этнонациональных групп: политологический анализ. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2010. URL: http://www.isras.ru/files/File/Publication/Barash_kniga.pdf (дата звернення: 15.07.2021).
10. Присоединение Молдовы к Румынии произойдет не во имя истории, а ради румынского паспорта. *Gagauzinfo*. 30.08.2011. URL: <http://gagauzinfo.md/index.php?newsid=1402> (дата звернення: 10.12.2021).
11. Saideman S.M., Ayres W.R. Determining the Causes of Irredentism: Logit Analyses of Minorities of Risk Data from the 1980s and 1990s. *The Journal of Politics*. 2000. Vol 62, no 4. P. 1126-1144.
12. Народ без держави: хто такі курди? URL: <https://www.dw.com/uk/народ-без-держави-хто-такі-курди/a-42294803> (дата звернення: 23.02.2021)
13. Яриш О. Незалежність Курдистану: 5 наслідків референдуму. *Громадське.ua*. 27 вересня 2017. URL: <https://hromadske.ua/posts/nezalezhnist-kurdystanu-5-naslidkiv-referendumu> (дата звернення: 27.10.2021).

THE PROBLEM OF INTERACTION BETWEEN UNIONISM AND STATE SOVEREIGNTY

Natalia Horlo

Zaporizhzhia National University,

Department of Political Science

Zhukovskoho str., 66, 69600, Zaporizhzhia, Ukraine

The article examines the impact of unionism on state sovereignty. Unionism is seen as one of the leading tendencies in today's globalizing world. Unionism is interpreted as the desire to unite sovereign states or peoples. It is noted that the impact of unionism on state sovereignty depends on the goal pursued by the subjects and the practical context of its implementation. The unionism that does not pose a threat to state sovereignty («protective unionism», «unionism of sovereign participants») and the one that threatens the loss of sovereignty («irredentist unionism») are analysed.

The specifics of «protective unionism» are demonstrated by the examples of British and Spanish unionism, the aim of which is to preserve the unity of the state, prevent separatist movements and form a political nation. It is noted that the United Kingdom and Spain are unitary decentralized states, whose regions have broader powers. «Unionism of sovereign participants» manifests itself in the formation of a union of sovereign states to achieve political or economic goals. It does not mean the transfer of sovereignty by the state, but the delegation of certain sovereign rights to achieve a common goal. It is noted that the formation of such unions is possible on the basis of pan-ideas, which provide for the unification of peoples on a geographical basis.

Emphasis is placed on «irredentist unionism», which aims to unite groups of divided peoples in one political body. Irredentism is most often actualised through the joint efforts of the mother state and kin ethnic groups. This kind of unionism threatens the loss of part of the territory of a sovereign state in which a group of divided people is a minority. Emphasis is placed on the transformation of irredentism depending on changes in the systems of international relations. Romanian-Moldavian unionism, aimed at uniting the two states, is described on the grounds of ethnic, linguistic and cultural kinship. The peculiarities and difficulties in the implementation of the «Kurdish style» irredentism to unite parts of a divided nation, none of which has created its own state formation, have been identified.

Key words: unionism, globalization, integration, state sovereignty, irredentism.